

ÁLLATVÉDELEM

Az Országos Állatvédő Egyesület tagjai és a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségébe tartozó egyesületek tagjai külön előfizetés nélkül, tagdíjuk ..... fejében kapják .....

AZ „ORSZÁGOS ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLET” ÉS A „MAGYARORSZÁGI
≡ ÁLLATVÉDŐ EGYESÜLETEK SZÖVETSÉGÉ”-NEK KÖZLÖNYE ≡
BUDAPEST IX., ERNŐ-UTCA 11-13. Telefon: József 6-70

Ezen lap közleményeinek utánnyomását nemcsak szívesen megengedjük, hanem tisztelettel ..... kérjük is .....

Megjelenik egyszer havonként
Előfizetési ára 1 évre 2 korona

A háború és az állatszeretet.

Irta: Raitsits Emil.

Mikor a szent hazaföldünk határain a sárguló rétet és mezőt a vérrózsák ezrei tarkítják és a hazaszeretet vörösvirágai felett az őszi alkony pirosszínű napsugara elmosódik; mikor a hőslélkű magyar anyák szeméből a legdrágább igaz gyöngyök milliárdszámra hullanak le a vérszomjas anyaföldre, amikor minden jó vagy rossz, örömhír, avagy bánat kútforrása a vérrózsák óriási termőföldjéről fakad, ne vegye senki se kételkedéssel szavam, mikor azt jelentem ki, hogy az igaz állatszeretet istápolója, élesztgetője a hadbakelt hősök serege.

Bánatos, ráncos arcú öreg anyó kopott, fakult nagy kendője alatt féltett kincset rejtget. A szétfoszladozó rongyos redők közül bágyadt tekintetű, lekonyult fülű, sovány, zörgő csontú, kiaszott testű, szuszogó jószág nyomja ki orrocskáját és száját erőltlenül tátogatva möhön kapkod a levegő után. Féltett betegét az őszhajú öregasszony remegő kézzel helyezi a vizsgálószoza hideg márványasztalára. A nagybeteg, szegény pára lábain már alig képes állani. Az öreg anyó szikár, munkától megviselt ujjaival feltámasztgatja, felemeli betegét, miközben nem tudni az öreg anyó keze remeg-e jobban vagy a nagy beteg tacsókó? „Pista fiam — kezdi a szót könnyes szemmel az agg szüle — mikor sok hónap előtt a harctérre elment, lelkemre kötötte, viseljem gondját kedvencének. Azóta, ahányszor a tábori posta felőle hirt hozott, sorait mindig avval fejezte be: „Édes jó öreg anyám, viselje gondját hűséges kutyámnak, míg visszahoz az isteni gondviselés!...”

A hálálkodó anyóka a rendelőt alig hagyja el s alig némulnak el a csoszogó lépések, helyébe selyem suhogás... A komoly gyógyszerasztaltól átítatott terem levegőjét az orrot csiklandó parfümillat váltja fel. Megkülönböztetett előkelőséggel belép egy fiatal hölgy, bőájához stilszerűen, hasonló szőrű ebet vezetve: „Férjem küldte a frontról. Orosz főúr birtokán találta gazdátlanul. Magához fogadta, megszerette s elküldte nékem, hogy szeressem, gondozzam helyette, míg a harcból visszatér. Gondoztam is, ápoltam is. Most három nap óta beteg szegény. Segítsen rajta orvos úr!” És így tovább... Nap nap után a szegény beteg párok serege nem csökken a nehéz, élelmiszerhiányban bővelkedő napok alatt, hanem gyarapszik. Legyen az főúr, avagy szegény polgár, férfi öszült fejjel, avagy idős asszony, sőt fiatal, gyermek mindkét nemből, mind-mind hoz egy-egy kedves emléket, élő, csak beszélni nem tudó okos kis jószágot csupán azért, mert az küldte, aki távol van a szeretett meleg otthonától. Azért ápolják, azért gondozzák a szeretett élő szimbolumait: mert őt aki küldte onnan a halált osztó vészes orkánból, nem becézhetik, nem védhetik.

Jönnek a levelek messze orosz földről. Nehány sor az egész, mert nem fér sok az agyoncenzurázott színes papírlapra. Bár nem sokat írhat a fogoly magyar, a rövid kérdések közül nem hiányzik sohasem: Hogy van a Pille, Sajó vagy Kormos stb... Ha a fogolytáborból egy-egy fénykép érkezik, máris ott látható a csoportképen az otthoniak kárpótolója: az orosz kutyus.

A harcterek viharedzett katonái, legyen az magasrangú tiszt avagy közlegény, mindegyiknek, minden csapatnak megvan a maga kedvence. Ez év telének egyik estéjén fültanúja voltam, amikor az olasz harctérről szabadságolt egyik főhadnagy majdnem kérő hangon azt a kívánságát adta elő, hogy szeretne valami kis élőjósággal kedveskedni harcos bajtársainak. De olyan legyen, amely a hideget is kibírja, mert a főhadnagy az olasz harctér egyik előretolt állásában, a hóborította Alpok tetején teljesít szolgálatot. „Nagyon szeretnék egy-két kis madárkát magammal vinni, — mondta lehangoltan — hogy legyen vigasztalónk rettenetes napjaink alatt”. Vitt is magával egy madárpárocskát fel oda a magashegység csúcására, ahol az élet a béke napjain is zord és rideg. Több természetkedvelő csapattiszt egész állatseregletet, fiókállatkertet rendezett be a lövészárkok, az ütegek tőszomszédságában. Az állóharc idején viszonylagosan boldogan éltek vitéz katonáink napjaikat. Ilyenkor nincs elég mód és idő a kedvenc állatok becézgetésére. De amint jön a parancs és megmozdul a haderő, a komoly hadimunka előtt út a válás ideje, a kedvenc négy- vagy kétlábú gondúzó játszótársak biztonságáról gondoskodnak legelőbb. Biztos helyre helyezik őket. Így kerül a legtöbb haza, a szeretett otthonba, de mindig néhány sor kíséretében: „Szeressétek, gondozzátok, hiszen enyém, én küldtem”. A nagyobb és vadabb természetű állatok pedig az állatkertbe jutnak. Így került az állatkertbe az utóbbi orosz támadás idején több medve. Nem egy vitéz, ha útja a fővárosba vezet, felkeresi harctéri cimboráját. Az őrnagy úr sérült kutyáját maga hozza a rendelőbe és amint a kedvenc meggyógyult, visszatérnek együtt a dicsőség, a halál terére. Mikor az orvosi tanácsért ismételten hozzám forduló tisztiszolgától azt kérdeztem, hogy miért tartják oly becsben a korcskutyájukat, csak azt felelte röviden: „Mert ez mentette meg az ezredes úr életét.” Ime a hálának legszebb megnyilvánulása. E nagy háború alatt igazán nagy hálával tartozik számtalan vitéz harcos az életmentő éber négylábú bajtársaknak. Ott, ahol nem tréfál a halál, ott, ahol minden lépés a megsemmisülés tátongó mélységébe vezethet, ott szeretik meg, ott becsülik legigazabban a jó és balszerencse közt egyformán hűséges négylábú társakat.

Mikor a legvadabb embergyilkoló indulatok tombolnak a harcmezőn, az emberi lélek elhanyagolt ősi jószágának még talán nyomokban megmaradt oázisán

kikel a szeretetnek egyik szép virága „az állatszeretet“. Igen az állatot, a hozzászegődő hajléktalan ebet szereti meg az ellenségtől körülvevett és a halállal leszámolt szerető emberi lélek. Ezt a négy lábú sorstársát halmozza el a szeretet legszebb ékességeivel, mert a vonzódást jelző érzések, a szerető szavak mind-mind felhalmozódtak a hosszú, viszontagságos távollét alatt. Ezeknek a szent érzelmeknek ki kell törni. A harcos a kiket szeret, akikért él, azok mind távol tőle e közvetlen megnyilatkozó forró érzelmekben nem részesülhetnek, így keres mindegyik magának olyan kedvencet, amellyel szeretteit némileg kárpótolhatja. Ezért terjedt el, ezért erősödött meg az igaz állatszeretet a hadbakelet vitézeink bánatos szívében, ennek az érzelmeknek végső hullámai pedig, mint látható, a honmaradtak epedő, vágyakozó szívéig érnek.

A madáreselés hiánya.

Az Országos Állatvédő Egyesület a következő iratot intézte a M. K. Ornithologiai Központhoz:

875/1916.

Tekintetes Igazgatóság!

A Köztelek f. é. augusztus 19-iki számában „Mi fenyegeti jövő vetésünket“ címen Jablonowski József komoly figyelmeztetést közöl. Eszerint attól lehet tartani, hogy jövő vetésünket a hesszeni légy, a gabonafutrinka, a drótféreg és a vetési bagolyféle fogja ellepni.

Ezzel szemben kívánatos, hogy a madárvédelem terén megtegyünk minden lehetőt.

Ámde a hivatalos lap augusztus 10-iki számában közzétett, 2544. M. E. számú kormányrendelet a közszükségleti célok biztosítása érdekében zár alá veszi az olajos magvakat, kivéve a termésnek azt a részét, amelyet a termelő saját házi szükségletére és saját gazdaságában vetőmag céljára tarthat vissza.

A Haditermény R. T. és a Magyar Olaj- és Zsír- ipari Központ R. T. pedig nem veszi tekintetbe a madárvédelem érdekeit és így a kereskedelem ezen ága egészen elsorvad, mint Mühle Árpád temesvári magkereskedőnek hozzánk intézett irata is mutatja.

Több panasz hangzott föl már szövetséges egyesületeink köréből is e tárgyban és néhol már az orvoslás útjait is keresik.

Ezt mutatja a Hontvármegyei Jegyzők Egyesületének a Hontvármegyei Állatvédő Egyesülethez intézett javaslata is.

Kérjük tehát a Tekintetes Igazgatóságot, legyen kegyes szakértelmével a fenyegető baj megelőzésére tervet készíteni és hivatalos befolyásával azt keresztül is vinni.

Szerény véleményünk szerint 1. lépéseket lehetne tenni a földművelésügyi miniszter úrnál, hogy utasítsa a Haditermény R. T.-ot és a Magyar Olaj- és Zsír- ipari Központ R. T.-ot, hogy e célra bizonyos mennyiségű olajos magvakat bocsásson a nagykereskedelem rendelkezésére; 2. fel lehetne szólítani a gazdaközöniséget a Köztelek útján, hogy ne hanyagolja el egyoldalúan ez irányú feladatait se.

Kérjük a Tekintetes Igazgatóságot, legyen kegyes egyesületünket erre vonatkozó tervéről értesíteni. Annak

kivitelénél esetleg egyesületünk és szövetségünk is közreműködhetik.

Mi készséggel ajánljuk föl a Tekintetes Igazgatóságnak szolgálatainkat.

Kitünő tisztelettel

Budapest, 1916. szeptember 18.

Fodor Árpád s. k.
tanár, főtítkár.

Máday Izidor s. k.
ny. min. tanácsos, elnök.

*

Erre a M. K. Ornithologiai Központ következő választ adta:

Budapest, 1916. október 8-án.

Az Országos Állatvédő Egyesület Tekintetes Elnökségének.
Budapesten.

Az olajos magvak egy részének madáretetés céljából zár alá való feloldása ügyében (875/1916. O. Á. E. sz.) az intézet Chernel István igazgató úr nevében a legnagyobb sajnálattal tudatja, hogy a kormánynál ez irányban megkísérrelhető lépéseket kilátástalanoknak kell minősítenie. A sikertelenség talán nem is annyira az elvi döntésen, mint a kivitel nehézségein múlik, amennyiben a szükséges mennyiség megállapítása valamint annak a kereskedelem útján való helyes elosztása — a széllemben észlelhető visszaélések meggátlása — lehetlenséggel határos.

A legnagyobb baj abban van, hogy nemcsak a napraforgó-mag került zár alá, hanem a tökmag is, mely utóbbi egyéb híjján magában is elég lett volna ahhoz, hogy a gyakorlati madárvédelem szempontjából legfontosabb *cin*-féle kiteleltetését biztosítsa,

Maradna még 2 olajos magféle, a dinnye- és az ugorkamag. Ezek gyűjtésével pedig már javarészt elkészünk.

Talán az egyedüli, még némi sikerrel járó intézkedés oly felhívás lehetne, hogy a kendertőreken kívül az esetleg még fellelhető dinnye- és ugorkamagvak is összegyűjtendők a téli hónapokra.

E sajnálatos körülmények közt jóformán egyedüli reményeségünk a tavalyihoz hasonló enyheségű télben van, melyet madaraink támogatásunk nélkül is ki fog-
nak bírni.

Kiváló tisztelettel
az igazgató megbízásából

Csörgey Titusz
títkár.

Az őszi madara.

Irta: Tafferner Béla,

Augusztus végén elmúlt a nyár. A kiégett mező és sárgult vidék fölött már bágyadtan vonul át az őszi nap. Szeptemberben már a lombjától félig megfosztott erdő titokzatos homályba burkolja a szürke őszi köd. Mintha a haldokló természet fátyola volna, melyet ráborít a tájra, hogy az enyészet és pusztulás szomorú képét előlünk eltakarja. Az az egynehány levél, ami még a fákon van, elsárgulva, elfonnyadva egymásután hull a földre s elborítja a kiszáradt gyepek és gyalogutak.

S amint szelid őszi délutánon eltűnődöm kertem vadszőlővel befutott s karminpirosra festett gyér lombozatú sátra alatt, a közeli fán megszólal egy hang: cin, cin: kis vártatva újból hangzik: cin, cin, cin, csirrr!

Az őszi madara, a kis kóbor cinke hangja ez. Cin,

cin! hangzik ismét, mintha mondaná: elmúlt a nyár, rideg s néma lett az erdő s én itt vagyok megint. A vig társak már rég elköltöztek, az erdő csendes, magánya oly félelmes s hozzá mindennap fenyeget a veszély. Ide jöttünk, az emberekhez közel, a kertbe, itt mindig akad pondró, báb, pete, mert az emberek a fákat nem valami nagy gonddal tisztogatják s ha beáll a hideg és a mindent eltakaró hó ráborul a földre, mindég akad védett hely s mindég található egy-néhány jó ember, aki megérti a mi nyomorúságunkat s egy kis maggal segít rajtunk s megment a kinos éhaláltól.

Szép, nyájas őszi délutánt el sem képzelhet az ember a cinke hangja nélkül. Ott sűrög-forog a kert sövényén, gyérloombozatú fáin, a kerítésen, a lombtalan bokrokon s mindenütt az ő hangja csendül föl: „Cin, cin, cin, csirrr!“ hangzik vidáman felénk. S most, hogy oly néma lett a táj, ez az egyszerű hang is oly kedves s oly jól esik fülünknek.

S van-e ember, aki a cinegét, kertjeinknek ezt a nagyon szívesen látott vendégét ne ismerné? Ez a nyughatatlan, örökké mozgékony, sovány testű kis madár kora reggeltől késő estig szakadatlanul munkában van s társaival ágról-ágra szállva, a törzsön és ágakon kúszva, sokszor fejfelé függve, majd nyílsebességgel másik fára szállva járja végig a gyümölcsöst, kerteket, veteményeket, ligeteket s bokros helyeket. És figyeljük csak őket munkájukban milyen apróra vizsgálják az ágakat s azokon minden csekélyke repedést. Egy teknős mélyedés, egy hasadék vagy üreg sem marad megvizsgálatlanul, mert jól tudják, hogy ezek téli menedékhelyei a különféle kártékony rovaroknak. S mondhatni, hogy fáradhatlan buzgalommal szedegetik össze a különféle petéket, férgeket, álcákat, bogarakat s mindent, ami csak a gyümölcsfák kárára van.

Termő gyümölcsöst e nélkül a szorgalmas rovarpusztító kis kertész nélkül el sem képzelhetünk, mert egyetlen madár sincs, amelyik oly pontosan átvizsgálja a gyümölcsfák minden ágát, mint éppen ő. Aki gyümölcsfáit rovarfogó övekkel szokta ellátni, tapasztalhatta, hogy az övek felső része rendszeren föl van vagdálva; a kis cinke szedegette ki onnan a pondrókat és bábokat, mert ennek a kis szemfüles madárnak a figyelmet semmi sem kerüli ki.

A cinege egyéni tulajdonságait tekintve, föl kell említenünk, hogy a társaságot nagyon szereti s rendszerint a csíz, stiglic, kenderike társaságában szokta bekóborolni a vidéket. De nagyon gyakran a harkály is hozzájuk szegődik. A kis cinke pedig különös vonzalommal és szeretettel van a harkály iránt, mert ez játssza gyakran a háziúr szerepét, amidőn t. i. a cinkének szívesen átengedi egy-egy oduját.

És csak ha már hidegre fordul az idő s a hó mindennap leszakadhat, mond le kóborlásáról s egy helyen marad hosszabb ideig. Nagyon hamar észreveszi, ahol őt szívesen látják s inséges napjaiban egy kis eleséggel támogatják, mert ott évről-évre ősszel pontosan megjelenik s ha rövidebb-hosszabb időre el is kóborol, de visszatér s a telet rendszeren ott tölti.

Van azonban a cinkének egy rossz tulajdonsága is, hogy a gyengébbekkel és betegeskedőkkel megférhetetlen. Sőt megtörténik, hogy betegeskedő, gyöngye társát agyon is veri.

A ragadozó madaraktól és a macskától nagyon fél s amint egyet meglát, éles hangot hallatva, villámgyorsan valamely sűrű bozótba vagy bokorba menekül

s ellenségét onnan kíséri figyelemmel. Azért az olyan kertek, ahol gyakran macskák kóborolnak, kerüli.

Táplálékában nem valami válogatós. Nyáron rengeteg sok bogarat, hernyót, bábót, petét pusztít; télen s ősszel vagy tavasszal, ha petéket és pondrókat nem talál, olajos magvakat keres. Szereti a napraforgót, tökmagot, kendermagot, de mindenekfelett a diót, ha t. i. feltöröthöz juthat. Ha bővebben kerül táplálékhoz, rejtett helyekre rak belőle, hogy szükség idején legyen. Sokszor megfigyeltem, amikor télen egy vékony szalagra egy sor féldiót pecsétviasszal ragasztottam s így függesztettem a kert fáira, amint a dió héjából nagyobb darabokat kivájt, azokat a kerítésen különféle üregekbe dugdosta. Ahol etetők vannak föllállítva, oda bebecsap, kikap egy napraforgó- vagy tökmagot s viszi valamely csöndes helyre, ahol elfogyasztja, mert a zsbongó veretek közé nem vegyül, ezek társaságát kerüli.

Fészket a legkülönbébb helyekre rakja; néha közel a földszinhez, néha meg magas fasudárba, de mindég valami alkalmas üregbe vagy oduba helyezi. Elfoglalja néha a varju, szarka vagy a mókus fészket is, amelyet azonban az ő igényei szerint ügyesen átalakít, úgy hogy a régi gazdája reá sem ismer többé, s így zavartalanul marad a fészkek birtokában. Legjobban szereti azonban az odvas fákat vagy a harkály oduját elfoglalni, mert ezekben kicsinyei nemcsak biztos helyen, de az időjárás ellen is teljesen védve vannak.

Napjainkban, amikor az üregek fákat mindenfelé irtják, szegényke kevés odut talál s alkalmas férőhely dolgában sokszor megszorul. Ilyenkor a leghihetlenebb helyeket is elfoglalja. Találtak már cinkefészket galambducban, spárgaborító alatt, levélszekrényben stb. S ahol a kertekben fészkek-odukat helyeznek el, azokat csakhamar elfoglalja. S ez, valamint a téli táplálékkal való ellátás az egyedüli mód, hogy ezt a felette szívesen látott madarat kertünkbe állandó tartózkodásra szoktassuk. Mert ha el is jár kóborolni, de télre s tavaszra fészkelésre biztosan visszatér. Már pedig, amikor kicsinyeit neveli, végzi a leghasznosabb munkát.

Fészke építésében, ha nem talál odut, nem fejt ki valami különös művészetet; de azért a fészket, a külső csint nem tekintve, igen megfelelő módon készíti, mert az szilárdan s melegtartóan van készítve. Alapját többnyire zöld mohából rakja össze, amibe száraz fűszálakat, vékony gyökereket kever s a belsejét szőrrel, gyapjúval, tollal rendkívül puhán és melegen béleli ki. Az így gondosan elkészített fészkekbe 8—12, ritkábban 15 vékony héjú tojást rak. Ezeket a szülők fölváltva keltik ki.

Tojásaikat és kicsinyeiket féltve őrzik s nagy szeretettel és odaadással ápolják s nevelik. S valóban megható kép tárul a néző elé, amikor ilyen fészkekbe pillant, melyben tizenkét fióka tátogatja szakadatlanul éhes száját. S a két madárszülő egész nap fáradhatlan munkával, nagy kitartással és roppant szorgalommal hordja azt a sok eleséget, amire szükség van, hogy annak a tizenkét fiókanak az éhségét csillapítsa. S ennek a nagy és nehéz feladatnak becsülettel megfelelnek, mert fiókaikat rendszerint hiány nélkül fölnevelik és szárnyra bocsátják. Pedig ennek a mindég éhes és népes családnak a fölnevelése majdnem fölműlja az ő erejüket is.

S ne gondoljuk, hogy a szárnyra kelt kicsinyekkel megszűnik a szülői gond. Őh nem. A kirepült apróságokat még igen sokáig gondozzák, vezetik, tanítgatják, hogy hol és merre kell az élelmet keresni

hogyan kell a fák ágain kutatni, hogy a szükséges táplálékot megszerezzék. — És csak amikor a maguk erejéből megélni tudnak, engedik szabadon nagyra nőtt fiaikat.

Bizony sok ember példát vehetne ettől a kis madártól, hogy kell gyermekeket szeretettel fölnevelni s az életbe bevezetni. Mert sajnos sok ember gyermeket 8—10 éves koráig úgy, ahogy fölneveli, azután kilöki a világba, éljen meg a maga erejéből. A tanítás, az intés, a figyelmeztetés neki mellékes, azt majd az élet adja meg. Pedig az élet kegyetlen tanító. S a társaság, amibe kerül, adja meg a gyermek jellemének s egész lelkiéletének a kifejlődéséhez az irányt. Hogy sok ilyen gyermek az elzüllés lejtőjére jut, az a szülők lelkét terhel, akik gyermekeiket az életbe minden arra való előkészítés nélkül kilökték. Ennek a kis madárnak a példás nevelése mutatja, hogy vannak kötelességek, amiket a természet törvényei szerint követni kell s amiket a halhatatlan lélekkel megáldott ember legkevésbé sem utasíthat el magától. A természet ebben is a legnagyobb tanító-mesterünk.

A cinkének több faja van, ilyenek: a kék-cinege, a lazur-cinege, a fenyves-cinege, a barát-cinege, a gyász-cinege stb. Mivel pedig valamennyi cinege nagyon szereti a kósza életet, az egész rokonság a földteke északi részében el van terjedve, de egyes fajai az indiai, aethiopiai és ausztráliai régiókban is találhatóak. Némely fajok költözők, mások állandók vagy kóborlók.

Valamennyi cinege felette kedveli az erdőt, fás vagy sűrű, bozótos helyeket. Némelyek meg a berkeket, ligeteket vagy nádas helyeket választják előszeretettel tartózkodási helyül. Nemcsak a maguk fajabeli madarakkal társulnak, hanem barátságban élnek családjuk minden fajával, sőt idegenekkel is.

Az ember a cinke hasznos munkáját már rég figyelte s ős időkől fogva védelmében részesíti. S hogy mennyire jogosult ez a védelem, újabban voltak természettudósok, akik a cinke életét megfigyelték és tanulmányozták, ezek mondják, hogy a kék-cinke egymagában mintegy hat millió rovarot pusztít el évenként, ez oly nagy mennyiség, amiről tiszta fogalmat alig bírunk magunknak szerezni. Hallottunk olyanforma ellenvetéseket, hogy ki olvasta ezt meg? Ez a szám mindenesetre számitáson alapszik, mert ha tudjuk, hogy több napot át naponként mennyit fogyaszt, úgy ezt az átlagos számot könnyű megállapítani.

De ezzel be kell látnunk azt is, hogy bünt követnek el azok, akik a cinkét pusztítják vagy elfogják, mert egyetlen egy cinke elfogásával is mind magunknak, mind másoknak gyümölcs-termését érzékenyen megkárosítjuk. Azért különösen a tanítók és szülők figyelmét hívjuk föl, hogy világosítsák föl gyermekeiket a cinkefogás káros hatásáról; mert a gyermekek között különösen kedvelt sport a kivájt tökkel való cinkefogás; s némely vidéken ez annyira elterjedt, hogy a cinkét az egész község határából kipusztították. De ezzel gyümölcstermésüket is leszűretelték.

Ez a kis madár megérdemli, hogy a legmesszebbre menő védelemben részesítsük s téli inséges napjaiban semmi viszonyok között el ne hagyjuk.

Különösen pedig az idén hívjuk föl figyelmét mindenkinek a madár-védelemre, amikor a gyümölcs-termelés oly erősen megfogyatkozott s a gyümölcs oly szerfelett drága lett; csak a madárvédelem hathatós támogatásával fogjuk tudni termelésünket megjavítani s

jövedelmezővé tenni. De magában a jószándék mit sem ér, akarattal és tettel kell közrehatnunk, hogy e téren is javuljanak viszonyaink. Igaz, hogy a magvak is lényegesen megdrágultak, de nem szabad, hogy ez akadályt képezzen s a téli madáretetésről lemondjunk. Minden gazdaságban találkozunk egy kis hulladék mag, ocsu, kendermag, tökmag, napraforgó stb., gyűjtjük össze idejében, hogy amikor a tél beáll s a hó mindent eltakar, legyen mivel etetni a mi szorgalmas ingen munkásainkat, rovarpusztító madarainkat, mert ha ezt elmulasztjuk, a jövő évben egész gazdaságunk érzi meg a kárát.

Választmányi és végreh. biz. gyűlés.

Az Országos Állatvédő Egyesület választmánya és a Magyarországi Állatvédő Egyesületek Szövetségének végrehajtó bizottsága október 28-án együttes ülést tartott. Jelen voltak marosi Máday Izidor elnökle alatt Grimm Gusztávné, Fenyvessy Adolf, K. Nagy Sándor, dr. Stern Adolf alelnökök, Fodor Árpád főtitkár, Hänslér Károly titkár, Krizbay Mária, Monostori Ágnes, özv. Schmidt Miklósné, Baráth Zoltán, dr. Samassa János választmányi tagok. Kimentette magát Grimm Gusztáv alelnök, dr. Neményi Sándor ügyész, özv. Szini Károlyné, Selymessy Ferenc választmányi tagok, Koncs Sándor végrehajtó biz. tag Miskolczról.

1. Az elnök megnyitja az ülést, üdvözlő a megjelenteket és felkéri ezen jegyzőkönyv hitelesítésére Fenyvessy Adolfot és dr. Samassa Jánost.

Elnök részvétellel emlékezik meg Hänslér Károly titkárt és Monostori Károly alelnököt nejeik váratlan elhalálózásával ért gyászról. A választmány részvételének jegyzőkönyvileg ad kifejezést.

A legutóbbi ülés bemutatott jegyzőkönyvét a választmány tudomásul veszi.

2., 3. A főtitkári és pénztári jelentéseket a választmány tudomásul veszi.

4. Uj tagokul felvételnek: Kisfaludy Péter ügyvéd, Bartóffy Miklósné, honvédszázados neje, Prepeliczay Jenő tart. 6-os huszárhadnagy, Payer Margit, Kramer István áll. pénztárnok, Kani-csár Teréz, Pilch Rózsi, Zimányi Gézné, Lehóczky Kálmánné, Skála Ferenc m. kir. főállatorvos Zombor, Raith Béláné, Krutsay Károly, Csatár Aladár, Dr. Hajós Lajos, Slobada Imréné, ifj. Lampel Hugó.

5., 6. Dr. Spett Ferenc ügyész katonaszolgálatára miatt teendőiben akadályozva lévén, dr. Neményi Sándor ügyvédet kérte fel helyettesül, aki a tisztet elvállalta. A fővárosból távolléte miatt meg nem jelenhetvén, Hänslér titkár tesz jelentést néhai Petz Vilmosné 15.000 koronányi hagyományáról és gróf Andrassy Dénes hagyománya tárgyában. Előbbi jelentést a választmány hálával és örömmel veszi tudomásul.

Utóbbit illetőleg a választmány K. Nagy Sándor és Fenyvessy Adolf hozzászólása után elfogadja a hitbizomány által a két hátralékban lévő hagyomány kifizetésére nézve kért három évi halasztást.

7. A főtitkár előadja a vallás- és közoktatásügyi miniszter úrhoz intézendő előterjesztést, melyben az egyesület kéri, hogy a madarak és fák napja intézményének fejlődése érdekében kiválóbb érdemeket szerzett egyházfők és kir. tanfelügyelők köszönetben, illetőleg elismerésben részesüljenek.

A választmány K. Nagy Sándor módosításával az előterjesztést elfogadja.

8. Az Eötvös-alapnak az 1917. évi Gyermekeknaptár jövedelméből való részesedését a választmány ezuttal is 10%-ban állapítja meg és elhatározza, hogy az Eötvös-alap kezeléségét

értesíteni kell, hogy tekintettel a rendkívüli nagy arányokban megdrágult papir- és nyomdaköltségek folyton tartó növekedésére, a jövőre nézve az Eötvös-alap részeseését az eddigi mértékben nem biztosíthatja.

9 A titkár jelentést tesz az egyesületi közlőny előfizetési díjaival hátralékban lévő szövetséges egyesületekről. Grimm Gusztávné, Fenyvessy Adolf, K. Nagy Sándor hozzászólása után a választmány úgy határoz, hogy a közlőny a hátralékban levő egyesületeknek továbbra is megküldessék.

10. Zuckermann Edének lóeleség beszerzése és kiosztása iránt tett indítványát a választmány teljes mértékben méltányolta ugyan, azonban többek felszólalása után tekintettel a kivétel nagy nehézségeire és az alapszabályok szempontjából felmerülő akadályokra nem tehette magáévá.

Más indítvány nem lévén, az elnök az ülést bezárta.

Az Országos Állatvédő Egyesület köréből.

Rökk Szilárd gyászmiséje. Rökk Szilárd, a kiváló ember- és állatbarát halálának évfordulóján, szept. 25-én a székesfőváros tanácsa minden évben ünnepies gyászistentiszteletet tartat a József-városi plébánia-templomban. Erre a gyászmisére meghívja mindazokat a jótékony és kulturális intézeteket, egyesületeket, amelyek Rökk Szilárd iránt magukat hálára köteleztettek érzik. Rökk Szilárd az 1888. évben halt meg, állatvédelmi célokra 100.000 K-t hagyott és azt a székesfőváros őrizeretére bizta. A székesfőváros e hagyomány kamatait évenként egyesületünknek juttatja. Az idei gyászmisén egyesületünk részéről Hänsler Károly titkár vett részt.

Felterjesztésünk az igazságügyi miniszterhez a fiatakoru bűnösök érdekében. 547/1916 Nagyméltóságú Miniszter Ur! Szövetségünk egyik tevékeny tagja a „Szeged és Vidéke Állatvédő Egyesület,” melynek elnöke dr. Orkonyi Ede kuriai bíró, a fiatakoruak szegedi felügyelőhatóságának elnöke, fölkérte egyesületünket, hogy Nagyméltóságod elé a következő kérelemmel járuljunk. Az állatvédelem nagy értékét a nevelőoktatás, erkölcszelidítés terén elismerte a vallás- és közoktatásügyi miniszterium, midőn eszközeink fölhasználását a tanügyi hatóságok figyelmébe ajánlotta. Ezen rendeletet „Mit akar az Országos Állatvédő Egyesület” című mellékelt kiadványunk 45. lapján mutatjuk be Nagyméltóságodnak. Ugyane kiadványunk, valamint a madarak és fák napjáról szóló iskolai jelentések VI. évkönyve, melynek egy példányával szintén szolgálunk, ismerteti eddigi eredményeit természetvédelmi iskolai eszközeinknek, t. i. a madarak és fák napjának az Országos Ifjúsági Madárvédő Ligának és Gyermechnaptárunknak. Ezt a kedélynevelő és erkölcszelidítő hatást iparkodunk néhány javító intézet is felhasználni. Kívánatos azonban, hogy az állatvédelmet az összes javító intézetekben meghonosítsák, különösen pedig ott, ahol mezőgazdasággal és állattenyésztéssel is foglalkoznak. Arra kérjük tehát Nagyméltóságodat, legyen kegyes az állami javító intézetekhez, a fiatakoruak felügyelőhatóságaihoz és a patronageokhoz körrendeletet intézni és abban felhívni ingadozó erkölcsi talajon álló fiatalságunk vezetőit, felügyelőit az állat- és rővényvédelem nevelő hatásának kihasználására és különösen a madarak és fák védelmének elméleti és gyakorlati terjesztésére. Mély tisztelettel vagyunk Budapest, 1916. június 27. Nagyméltóságú Miniszter Ur készséges hívei Fodor Árpád s. k. tanár, föltitkár, K. Nagy Sándor s. k. táblabíró alelnök.

Egy erdélyi menekült kutya viszontagságai. Fábos Ödön né sepsiszentgyörgyi úrnő, a somogy megyei Drávaerdőpusztáról levelet írt az Országos Állatvédő Egyesülethez, mely szerint menekülés közben az ő Bucika nevű kedvenc kis kutyája elveszett. Sepsiszentgyörgyről Kolozsvárig nagyjából gyalog kellett menniök. Fábosné Kolozsvárról hagyta a kis

kutyát egy családnál azzal a megállapodással, hogyha visszakérül, magával viszi. Ámde a kutyácska megszökött onnan és Kolozsvár utcáin bo'yongott, kereste az asszonyát. A szerencsés véletlen összehozta ezt a kis kutyát Fábosné sepsiszentgyörgyi szomszédasszonyával, aki magával hozta a kis jószágot Budapestre Itt a nyugati pályaudvarnál Fogarasi polgári rendőr elvette a menekült nőtől a kutyát azzal a szándékkal, hogy egyesületünkben helyezze el Levelében arra kéri egyesületünket Fábosné, hogy ha még nem hozták be a kutyát, tudakozódjunk utána, és ha meglesz, küldjük el utána Somogyba. A rendőrségen azt az értesítést kaptuk, hogy a kutya megszökött az őrszobáról. Ezt meg is irtuk Fábosnénak. Egy hét múlva azonban Rákosi József úr, sepsiszentgyörgyi menekült, állatmenedékházunkba hozta Bucikát. A bolyongó állat Budapest egyik utcáján fölismerte a sepsiszentgyörgyi urat, az ő földijét és nagy örömmel üdvözlőlvén őt, hozzácsatlakozott. Bucikát telepünkön gondozásba vettük. Itt marad, amíg asszonya el nem veti innen.

Új szabályrendelet a tehéntőgyek megnagyobbítása ellen. Bars vármegye törvényhatósági bizottsága arról értesítette az Országos Állatvédő Egyesületet, hogy Szombathely r. t. város szabályrendeletének mintájára szabályrendeletet alkotott a tehéntőgyek mesterséges megnagyobbítása ellen.

Titkárunk előmenetele. Titkárunk, Hänsler Károly a budapesti Önkéntes Őrsregnél oly lelkesedéssel működik, hogy az őrsereg főparancsnoksága immár föfelügyelővé nevezte ki őt.

Adományok. Stettner Dezsőné eddigi adományait 100 K-val 500 koronás alapítványá egészítette ki; Prónay Józsefné Crouy grófnő az idén is 100 K-t adományozott rendőrök jutalmazására. A Barcsay-utcai állami főgimnázium 16 K-t, Klein Gyuláné 2 K-t, özv. Stacha Sándorné 2 K-t és a rovási g. kath. iskola 1 K-t ajándékozott egyesületünknek.

Az Országos Ifjúsági Madárvédő Liga számára 1915 május 1-től 20.780 fogadalmi nyomtatványt terjesztettünk.

A szövetséges egyesületek köréből.

A Czelldömök és Vidékének Állatvédő Egyesülete úgy, mint több más társesület is, nehézségekkel küzd a végtelennek látszó háboru okozta akadályok miatt. Tagjaink egy része s közöttük Oszwald Sándor egyesületi titkár-jegyző is, a harc téren küzd. A honmaradottakat nagyon elfoglalja a kórházainkban ápolat és itt átvonuló katonák gondozása, üdítése s ezek részére minden irányu gyűjtések eszközzése. Ehhez járul még a menekültek ellátása is. Nem lehet tehát csodálkozni azon, ha az állatvédelem ügye ily nehéz időkben csak a második sorba szorul, s meg kell elégednünk azzal, hogy egyesületünk életben és amennyire lehet működésben maradjon, hogy később, az elkövetkező jobb időkben intenzivebb működést fejthessen ki. Egyesületünk június 29-én tartotta meg 1916. évi közgyűlését, amely simán folyt le. Egyesületünk működéséről alulírott terjesztette elő a jelentést, amely helyeslőleg tudomásul vétetett. Az egyesület jelenleg összesen 137 tagot számlál. Ebből 2 alapítótag, 2 csoporttag, a többi rendes tag. Elnök indítványára a közgyűlés a következőket határozta: 1. Helyeslőleg jóváhagyta utólagosan, hogy az egyesület vezetősége előleges felhatalmazás nélkül 6 drb. 100 koronás hadi kölcsönkötvényt jegyzett, illetve vásárolt az egyesület számára. 2. Elhatározta, hogy egyesületünk az Állatvédő Világszövetségnek, amelynek már 3 éve tagja, további 3 évre tagja maradjon. 3. Megbizta az elnökséget, miszerint kérje meg dukai Takách Márton főszolgabíró urat, hogy befolyásolja, illetve szólítsa fel járása közsékeit, hogy azok 2 koronás tagokul lépjenek be egyesületünkbe. A 2 korona évi tagsági díj nagyon csekély áldozat, s ezért hivatalos közlőnyünk, az Állatvédelem, minden

községi házán az ott megforduló polgároknak rendelkezésére állana. 4. Elhatározta a közgyűlés, hogy az állatkínzások feljelentőinek minden egyes esetben 5 korona fizettség, illetve tüzesség ki, az egyesület pénztárából jutalomként. Bőjtös János pénztárnok betérjesztett és a kiküldött számvizsgálóbizottság által átvizsgált és kifogástalan rendben talált számadásából a következő vagyoni állapot tünt ki: bevétel 1916. június 30-ig 935 10 K, 1915 évi hátralékos tagdíjak fejében befolyt 221.48 K, összesen 1156.58 K, kiadás 1916 június 30-ig 82.55 K, marad vagyon 1074.03 K. Ehhez jönnek még az 1916. évi be nem hajtott tagdíjak.

Az elfogadott 1916–1917 évi költségelirányzat szerint: szükséglet 288 50 K, fedezetre rendelkezésre áll a lekötött 200 K hadikölcsön leszámitása után maradót 474.03 K, s így az egyesület vagyoni állapota kielégítő Egyesületünk működése a madár-ételek téli ellátására, fészkelő odúk kifüggesztésére és az állatkínzások megállítására fog irányulni. Végül jelentem, hogy a közgyűlés a felmentvényt a pénztárnoknak megadta és úgy neki, mint a vezetőségnek általában a kifejtett működéséért elismerését nyilvánította. Köszönését nyilvánította továbbá a közgyűlés dukai Takách Márton főszolgabírónak, egyesületünk jóakaratu szíves támogatásáért, valamint a mindig szolgálatkész Szórády Dénes főtanítónak azért, mert a harctéren levő titkárunkat most már harmadikban volt szíves helyettesíteni. Czelldomólk, 1916. okt. 12. Göttmann Bódog ny. alezredes, elnök.

Krassó-Szörény-Vármegyei Állatvédő Egyesület.

Egyesületi életünkről nem írhatok semmit, mert egyesületünk jóformán nincs. Az oláh betörésre innen is szétfutottak az emberek a szélrózsa minden irányában és csak most kezdenek hazá szálíngózni. Az erdélyi állatokról sem írhatok, mert idáig egy sem jutott. Egyébként is nehéz állatvédelmi ügyekről bármit is írni, mert mióta a hadizónában vagyunk leveleink cenzurázva lesznek s a városból sem lehet a katonai hatóság külön engedélye nélkül távozni vagy ide jönni. Ez pedig sok ügyel-bajjal jár. Lugos, 1916. évi okt. 10. Tafferner B.

Székesfehérvári és Fehérmegyei Madár- és Állatvédő Egyesület. A mai postával küldünk 41.50 koronát 83 példány „Állatvédelem“ 1916 évi előfizetési díja fejében. A főtítkár úr szíves buzdító sorait megkaptam. Sajnos azonban más hírt nem tudok adni. Magam a muzeum ügyeivel lévén elfoglalva, nem igen foglalkozhatom az ügyvel. Székesfehérvár, 1916 okt. 4. Marosi Arnold tanár, egyesületi titkár.

Szentgotthárd és Vidéke Állatvédő Egyesületének alelnöke, P u m K á r o l y igazgató-tanító írja: Egyesületünkről csak annyit írhatok, hogy még mindig csendesen a régi mederben mozog. A legnagyobb baj most az, hogy nem igen lehet madárkalácsot és egyéb madáréteket kapni. A gyermekek már nagyon várják a Gyermeknaptárt

A Hont-vármegyei Állatvédő Egyesület a „Honti Tanügy“ októberi számában a következő felhívást tette közzé:

Kérem a Tanító Urakhoz.

A tél küszöbén állunk; a háboru nyomorúsága nemcsak a magunk megélhetését mód fölött megnehezítette, de mintha a természet is karoltva járna a pusztító vésszel: mindent megakadályoz

Vidám dalosaink téli etetéséről van szó! A tavasz elején azzal a kéréssel fordultunk e vármegye derék népoktatóhoz, hogy e célra napraforgót ültessenek növendékeikkel. Most itt az ideje, hogy a termelt magvakat az Állatvédő Egyesület központjába, Ipolyságra szállítsák be.

Ez egyesület készségesen hálálja meg a tanulók eme buzgó kérését, amennyiben bármilyen „madáreségért“ írkat, tollat, ténát, palatáblát, palavesszőt stb. küld cserébe a gyermekeknek. E téren is szívesen segít az iskolázott szülőknek terhük könnyítésén és amidőn ezt teszi – önkéntlenül is támogatja a tanítót nevelő munkájában.

Bejelentések a kir. tanfelügyelőség hivatalába intézendők, ahonnan a tanszerek is szét fognak küldetni.

Győri Állatvédő Egyesület. Győr, 1916. október 5. Minthogy pénztárosunk nincs, a hátralékos díjak számláját ma küldöm át az alelnökhöz, a polgármesterhez. Azért vártam annyit ideig, mert abban az időben, midőn kézhez vettem, az erdélyi menekültek érkeztek, nagyon sok gondot okozott a városnak elhelyezésük, nem tartottam időszerűnek akkor a kézbesítést. Alszik a mi ügyünk most. Újság semmi. A Gyermeknaptárt lehetőleg terjeszteni fogjuk. Egyik népez magániskola tavalay is általam hozatott, azért majd annak idején mutatványszámot kérek. Némelyik kartárs a pénz előlegezését nem szereti, ilyeneknek majd hozatunk mi, eddig is így volt. Sok szívélyes üdvözlettel
B a y n é.

A Nagybányai Állatvédő Egyesület titkára, A l e x y K o r n é l áll. iskolai igazgató fölkereste Budapesten a szövetségi titkárát. Jelentette, hogy H a l m a y I m r e városi alkapitány, az egyesület pénztárosa, elhunyt és a tagdíjak behajtása ez időszert nem lehetséges. A szövetségi titkár ismertette az elnökség azon megállapodását, hogy a háború alatt nem vonja meg a lapot semmi körülmények között sem a szövetséges egyesületektől. Alexy igazgató viszont megígérte, hogy hírlapilag felszólítja az egyesületi tagokat, hogy legalább a lapért járó 50 fillért fizessék meg.

Kecskeméti Állatvédő Egyesület. A mai súlyos és rendkívüli viszonyok között, sajnos, egyleti életünk stagnál. Én igen nagy e foglaltságom mellett csak a műkertli madártelepet gondozhattam, egyébre nem bírtam gondolni se. Megjegyzem, hogy igen rossz termés volt az idén s a drágaság itt mindenben (így a gyümölcsben is) oly nagy, hogy a budapesti árakat nemcsak elérni, hanem sokban fölül is mulja. K e r e k e s J ó z s e f népsík. felügyelő-igazgató.

Kassai Állatvédő Egyesület. Sok kolléga bevonult ezeket úgy az elemi, mint az ipariskolában helyettesíteniük kell. A vármegyén is dolgozom s így néha 3–4 napig még a napi lapokat sincs módomban átutni. Az egyesületnél is ugyszólván magam funkcionálok, mert szegény elnököm, A r á n y i A n t a l kir. tanácsos betegeskedik s felesége halála óta ugyanis nagyon lehangolt. Az egyesületi tagok közül alig 2–3 tesz valamit, a többi vagy közömbös, vagy mindent a vezetőségtől vár. Az étkezési időt leszámítva reggel 6-tól este 10–11-ig be vagyok fogva. A háboru bizony olomsullaly nehezedett eddig is küzdelmes működésünkre, de aránylag véve még elég jól folynak az ügyek s ha legalább 8–10 tevékeny tag támogatna küzdelmeimben még dicsekedni is lehetne működésünkkel. A háboru új erkölcsi nézeteket vetett felszínre s ezek ellen most nagyon bajos küzdeni. A Ferenc József-téri áll. el. iskola, különösen a vezetésem alatt álló osztály növendékei oly buzgalommal gyűjtik a napraforgó magvakát, hogy valószínűnek kell tartanom, hogy madaraink nem fognak éhezni. A fészkelodvak kereslete igen nagy. Sajnos azonban már egy oduval sem rendelkezem s így a kívánalmaknak nem tehetek eleget. Kassa, 1916. okt. 2-án. Igaz hive R a v a s z I s t v á n.

Pozsonyi Állatvédő Egyesület. Pozsony, október 11. Kováts Lajos dr. titkár bevonulása óta a helybeli állatvédő egyletben az egyesületi élet megszűnt. Az elnökség valószínűleg úgy véli, hogy az idők a mi ügyünknek nem kedveznek és bevárja a rendes viszonyokat. A tagok száma a közgyűléskor 445 volt, de közben kiléptek. Az egyesület vagyona 1244.92 K. Schmidt Ferenc pénztáros hivatalát pontosan tölti be, az egyesületnek néhány buzgó tagja különösen a lóvédelem körül fáradozik, vagy a piacokon iparkodik állatkínzásokat megakadályozni, de különben mindenféle kezdeményezés a titkár bevonulása óta megszűnt. A közgyűlés határozata szerint 1000 K-t a hadikölcsönre jegyeztünk, azonkívül rendőrök jutalmazására, madárétefésre is ki van vetve néhány száz korona. M a u l K á r o l y jegyző.